

ПРОФІЛІ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я, 2023

Житомирська область



Центр громадського здоров'я

Ресурси охорони здоров'я. Діяльність закладів охорони здоров'я

Кількість постійного населення Житомирської області станом на 1 січня 2022 року (наявні офіційні дані) становила 1 179 801 осіб, що складало 2,88 % від загального населення України. Із наведених даних тільки частка загальної чисельності лікарів (без зубних) є дещо меншою за частку населення області в структурі населення України. Частки решти показників помітно вищі за частку населення регіону, що говорить про відносно гарну забезпеченість регіону в сфері охорони здоров'я. Помітне та/або суттєве перевищення (чисельність середнього медперсоналу) частки майже всіх показників діяльності закладів охорони здоров'я над часткою населення можна пояснити віддаленістю області від лінії бойових зіткнень армій України та рф.

Показник	Україна	Житомирська обл.	%
Кількість населення	40 997 698	1 179 801	2,88
Число лікарняних закладів	1 096	37	3,38
Загальне число ліжок	228 351	7 725	3,38
Число закладів, які надають амб.-поліклінічну допомогу	2 307	97	4,20
Число амб.-поліклінічних закладів, які мають денні стаціонари	1 202	59	4,91
Число ліжок в денних стаціонарах	32 904	1 469	4,46
Проліковано хворих в денних стаціонарах	1 203 745	61 914	5,14
Кількість викликів швидкої медичної допомоги	4 660 255	149 349	3,20
Загальна чисельність лікарів /без зубних/	133 237	3 794	2,85
Загальна чисельність середнього мед.персоналу	229 368	8 723	3,80

Питома вага показників регіону в Україні за 2023 р., %

Підсумки пандемії COVID-19 в Україні та регіоні 2020-2023 роках

З березня 2020 по червень 2023 року як в цілому в Україні, так і в Житомирській області тривала пандемія COVID-19. За цей період в регіоні було зареєстровано 226 932 підтверджених випадків цієї інфекції або 4,08 % від всіх випадків в Україні, що трохи в 1,42 рази перевищує частку населення області в структурі населення

країни. Це може вказувати як на дещо більшу природну інтенсивність циркуляції збудника в області, ніж в середньому по Україні, так і на більш якісні заходи з виявлення випадків COVID-19, забезпечених розвинутою мережею лікарняних закладів. Щодо кількості померлих, то в області % померлих більше % населення області в структурі населення країни. Летальність в області (1,63 %) дещо менша від летальності в цілому по Україні (2,02 %). Примітним є те, що летальність медпрацівників в області також дещо менша, ніж відповідний загально-український показник.

Показник	Україна	Житомирська обл.	Питома вага, %
Кількість підтверджених випадків COVID-19, всього	5 562 748	226 932	4,08
Померло від COVID-19, всього	112 481	3 694	3,28
Летальність сукупного населення від COVID-19, %	2,02	1,63	-
Кількість випадків COVID-19 серед медпрацівників	154 637	6 273	4,06
Кількість померлих від COVID-19 серед медпрацівників	1 256	41	3,26
Летальність медпрацівників від COVID-19, %	0,81	0,65	-
Питома вага (%) щеплених від COVID-19 серед тих, хто захворів з початку вакцинації	17,1	20,3	-

Найбільш поширені інфекційні захворювання регіону

Групою інфекційних захворювань з найбільшими показниками реєстрації як в Україні, так і в Житомирській області є ГРВІ, які майже вдвічі перевищують показник України. Інші респіраторні інфекції в 2023 році в області мали також високі показники: грип, вітряна віспа та скарлатина (в 1,5–3,5 рази більше, ніж в цілому в Україні). Навпаки, стан захворюваності на кишкові інфекції в Житомирській області кращий, ніж в цілому в Україні: по ГКІ встановленої етіології, ГКІ невстановленої етіології – дещо менше, ніж в середньому в Україні, а ротавірусна інфекція в 2, разів менша від загальноукраїнського рівня. Захворюваність на зоонозні сальмонельози фактично така, як в цілому в Україні.

Зоонозна хвороба Лайма в 1,5 разів більше показника України, а лептоспіроз – в 4 рази менше. Аскаридоз в регіоні має показник показник захворюваності майже такий, як в цілому в Україні.

Інфекції	Україна, на 100 тис. нас.	Житомирська обл., на 100 тис. нас.
ГРВІ	12 749,45	23 400,47
Грип	32,41	58,48
Вітряна віспа	96,64	160,87
Скарлатина	25,48	81,28
ГКІ встановленої етіології	52,93	42,21
ГКІ невстановленої етіології	70,01	64,16
Інші (зоонозні) сальмонельози	10,76	10,26
Ротавірусний ентерит	7,32	2,88
Хвороба Лайма	11,98	18,31
Лептоспіроз	1,06	0,25
Аскаридоз	40,56	38,65

Захворюваність в регіоні та в Україні за 2023 р.

Спалахи інфекційних захворювань в Україні та регіоні в 2023 р.

Кількість спалахів інфекційних захворювань в 2023 році в Житомирській області становить 3,13% від їх загальної кількості в Україні, що трохи вище частки населення області від загальної кількості населення України (2,88 %), але питома вага кількості випадків в межах зафіксованих спалахів становить 2,07 %, що є менше від загального показника по Україні.

Середня кількість випадків на 1 спалах (6,50) в регіоні на третину менше від показника України (9,8). Таким чином, інтенсивність спалахів інфекційних хвороб в Житомирській області помітно відрізнялась від загального в Україні в кращий бік.

Звертає на себе увагу та обставина, що відсоток лабораторно підтверджених випадків інфекційних хвороб в межах спалахів в регіоні становив 46,20 %, тобто суттєво менше, ніж загальноукраїнський показник (78,3%).

Показник	Україна	Житомирська обл.	Питома вага, %
Кількість спалахів, всього	64	2	3,13
Кількість випадків в межах зафіксованих спалахів	627	13	2,07
Середня кількість випадків на 1 спалах	9,80	6,50	–
Захворюваність на 100 000 населення в межах спалахів	1,53	1,08	–
Лабораторно підтвержені випадки інфекційних хвороб у межах спалахів, %	78,30	46,20	–
Питома вага спалахів кишкових інфекцій, %	89,10	100,00	–

Соціально значущі інфекційні хвороби

Туберкульоз (ТБ)

В 2023 році в Житомирській області захворюваність на туберкульоз (нові випадки + рецидиви) та смертність від нього були дещо вищими, ніж в цілому в Україні, а захворюваність на ТБ у поєднанні з ВІЛ-інфекцією була 1,54 рази вище, ніж в Україні. При цьому показник захворюваності на ТБ в області серед дитячого населення (0-14 років) був 1,24 рази меншим, ніж загальноукраїнський показник дитячої ТБ-захворюваності (8,4 на 100 тис. нас. проти 10,4 на 100 тис. нас. в Україні).

Загалом дещо вищі показники інцидентності та смертності в області в порівнянні із загальноукраїнськими показниками не корелюють з тим фактом, що показники ефективності лікування ТБ практично не відрізняються (або мало відрізняються) від аналогічних загальнонаціональних показників і були в межах від 65,2 % до 76,0 % в області проти 63,2–77,5 % в Україні.

Показник	Україна	Житомирська обл.
Захворюваність на ТБ (нові випадки+рецидиви), на 100 тис. нас.	48,4	60,9
Захворюваність на ТБ у поєднанні з ВІЛ (нові випадки+рецидиви), на 100 тис. населення	8,2	12,6
Захворюваність на ТБ серед дітей віком 0-14 років (нові випадки+рецидиви), на 100 тис. нас.	10,4	8,4
Смертність від ТБ сукупного населення, на 100 тис. нас.	6,9	12,9
Ефективність лікування (нові випадки + рецидиви ТБ), %	77,5	76,0
Ефективність лікування (нові випадки + рецидиви ТБ/ВІЛ), %	64,5	65,2
Ефективність лікування (МЛС-ТБ), %	63,2	72,5

Показники ТБ у Житомирській області та Україні за 2023 р.

ВІЛ/СНІД

В 2023 році в Житомирській області на обліку знаходилось 3 477 осіб з ВІЛ-інфекцією, з яких 402 було вперше виявлено у цьому ж році, що становить відповідно 2,21 % та 3,11 % від показників по Україні.

Кількість нововиявлених хворих на СНІД становить 179 осіб, тобто 5,34 % від показника по Україні. Слід зазначити, що у 2023 році число нових смертей від СНІДу в області становило 50 випадків. Це 2,91 % від всіх випадків смертей безпосередньо від СНІДу по всій Україні.

Показник	Україна	Житомирська обл.	%
Кількість населення	40 997 698	1 179 801	2,88
Число нових випадків ВІЛ-інфекції	12 914	402	3,11
Число нових випадків СНІДу	3 351	179	5,34
Число нових смертей від СНІДу	1 717	50	2,91
Кількість ЛЖВ на обліку	157 435	3 477	2,21

Вірусні гепатити

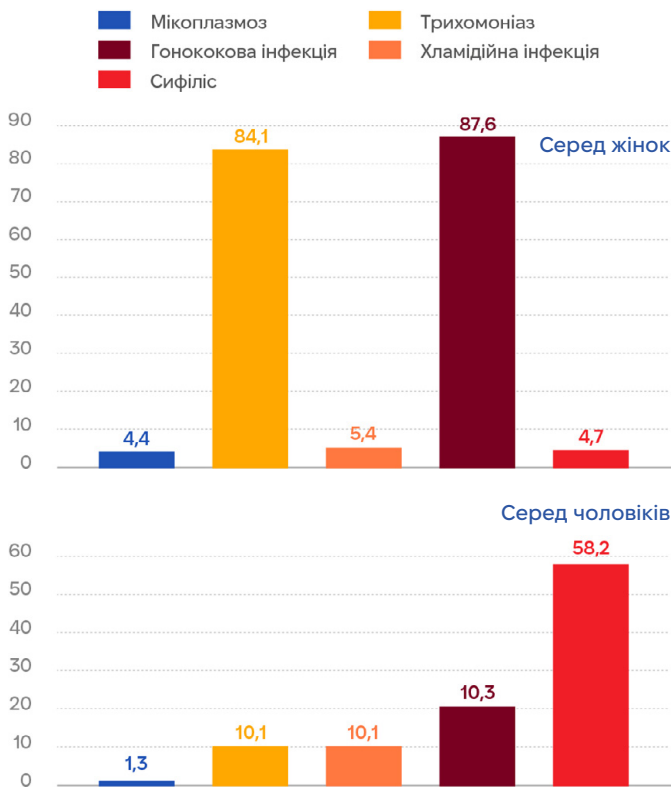
В 2023 році у Волинській області було зареєстровано 468 випадки вірусних гепатитів, що становить 4,71 % від показника по Україні. В структурі переважну більшість становить хронічний вірусний гепатит – 66,5 %. Гострий гепатит А, гострі гепатити В, С та інші гепатити складають 2,1 %, 6,2 %, 4,1 % та 0 % відповідно.



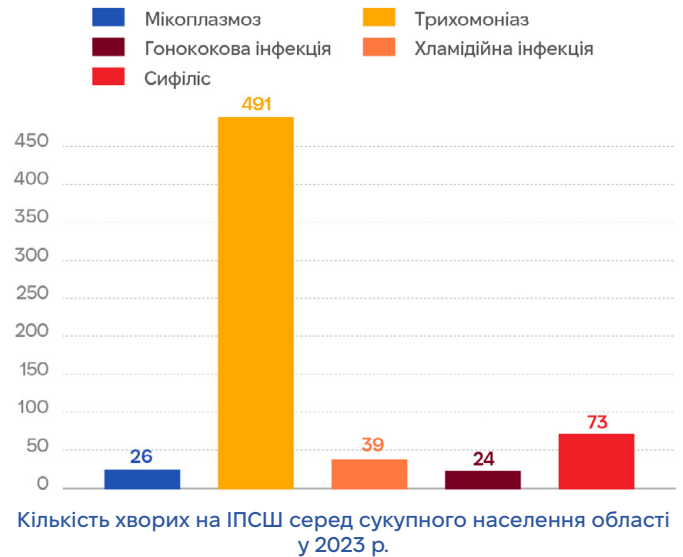
Структура захворюваності на вірусні гепатити у 2023 р., %

Інфекції, що передаються статевим шляхом (ІПСШ)

В 2023 році у Вінницькій області було зафіксовано 653 випадки захворювання на п'ять ІПСШ-нозологій серед сукупного населення, з яких більше 98 % припадає на дорослих (18 років+). Найбільше (491 особа) захворіли на трихомоніаз, що становить 75,2 % від усіх випадків ІПСШ. Найбільше випадків ІПСШ було зареєстровано серед жінок – 574 випадки проти 79 серед чоловіків. У чоловіків найчастіше реєструвались випадки сифілісу, а у жінок – трихомоніазу. Гонококова інфекція, хламідійна інфекція та уrogenітальний мікоплазмоз: у чоловіків – 20,3 %, 10,1 % та 1,3 % відповідно, у жінок – 1,4 %, 5,4 % та 4,4 % відповідно.



Структура захворюваності на ІПСШ у 2023 р., %

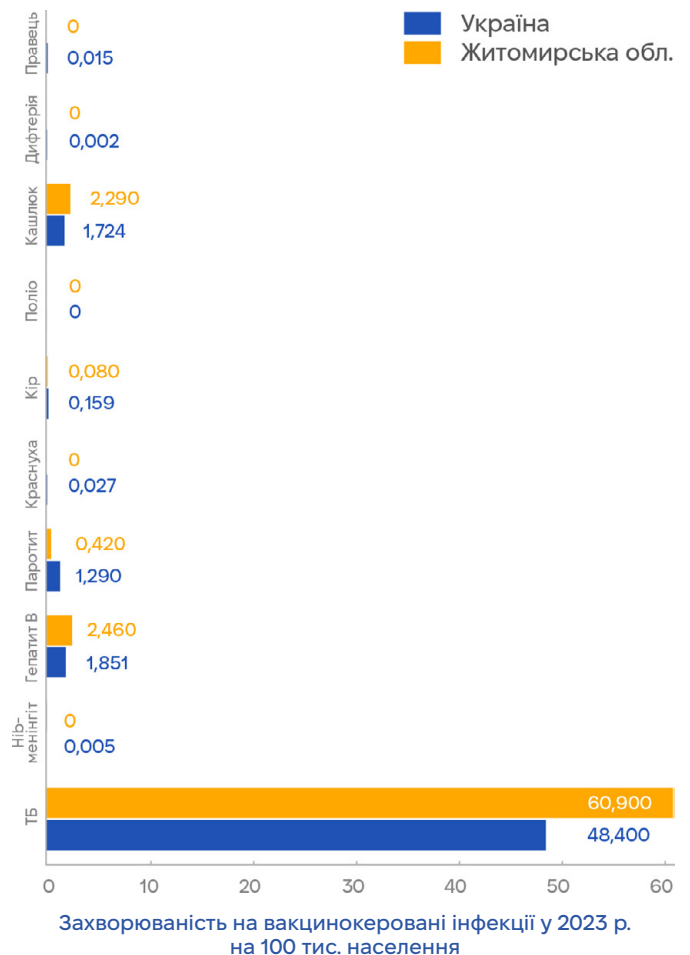


Кількість хворих на ІПСШ серед сукупного населення області у 2023 р.

Захворюваність на вакциновані інфекції в 2023 році

В 2023 році в Житомирській області епідемічна ситуація з вакцинованих інфекцій найбільш несприятливою була по туберкульозу, оскільки показник захворюваності в області суттєво перевищував загальний показник по Україні. Щодо інших вакцинованих інфекцій, то ситуація в області була напруженою тільки по гепатиту В (в 1,5 разів більше відносно показника в Україні) та по кашлюку.

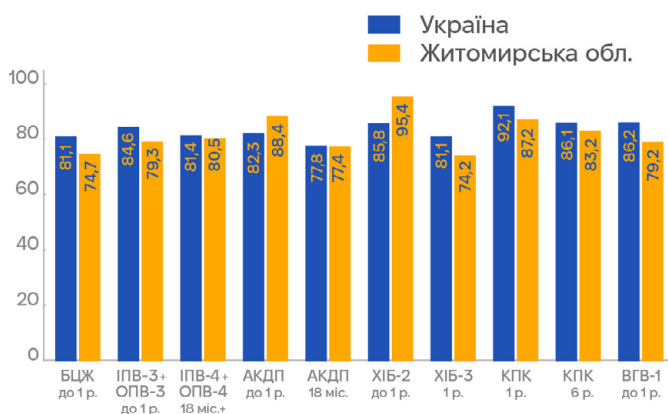
Захворюваність на НіВ-менінгіт, кір, краснуху, паротит, дифтерію та правець була або нульовою, або значно менша за загальноукраїнський показник.



Захворюваність на вакциновані інфекції у 2023 р. на 100 тис. населення

Вакцинація

Порівняно із загальними показниками в Україні в Вінницькій області досить низькі показники охоплення щепленнями – лише за двома щепленнями, що передбачені календарем щеплень, (АКДП-1 та ХІБ-2), рівень охоплення більше, ніж в Україні в цілому, але по жодному щепленню (крім ХІБ-2) в області не досягнуто охоплення більше 9 0% та 95 %. За більшістю щеплень охоплення в області знаходиться на рівні 74,2–88,4 %.



Охоплення щепленнями у 2023 р., %

Злоякісні новоутворення

В 2023 році в Житомирській області на обліку перебувало 35 546 хворих на злоякісні новоутворення, що становить 2,97 % від кількості по Україні. В 2023 році було виявлено 4 009 випадків захворювань на злоякісні новоутворення, що становить 11,28 % від кількості хворих, що перебували на обліку в Житомирській області. Слід зазначити, що серед виявлених нових випадків захворювань майже однакова кількість як жінок (49,39 %), так й чоловіків (50,61 %), але серед померлих більше було чоловіків (59,60 %). Натомість в області смертність від злоякісних новоутворень серед чоловіків (162,45 на

100 тис. населення) відчутно переважала смертність серед жінок (96,43 на 100 тис. населення), що, ймовірно, може вказувати на більш пізні звернення чоловіків за медичною допомогою. Обтяжуючим фактором для лікування є виявлення злоякісних новоутворень на пізніх стадіях, так в області на 3-й і 4-й стадіях у 2023 році було виявлено 21,5 % нових випадків.



Розлади психіки внаслідок вживання психоактивних речовин

В 2023 році в Житомирській області під наглядом перебувало 17 409 осіб з розладами психіки та поведінки від уживання психоактивних речовин, з яких 8905 осіб були охоплені відповідним лікуванням (51,15 %). В області в етіологічній структурі хворих під наглядом переважали особи, які вживали алкоголь (89,5 %), опіоїди (6,24 %), інші психоактивні речовини (3,36 %) та канабіоїди (0,9 %).

В 2023 році у Вінницькій області вперше взято під нагляд 2 076 осіб з розладами психіки та поведінки від уживання психоактивних речовин. В етіологічній структурі виявлених хворих переважали особи, які вживали алкоголь (86,37 %), інші психоактивні речовини (9,3 %), канабіоїди (0,67 %) та опіоїди (3,66 %).

Через уживання:		Взято під нагляд з уперше встановленим діагнозом	% серед вперше виявлених в етіологічній структурі	Перебуває під наглядом на кінець звітного року	% в етіологічній структурі серед осіб, що перебувають під наглядом	Охоплені лікуванням, усього	% охоплених лікуванням серед осіб під наглядом
алкоголю всього	Україна	38 312	76,08	441 862	82,66	170 073	38,49
	Область	1 793	86,37	15 581	89,50	7 815	50,16
опіоїдів всього	Україна	4 791	9,51	46 306	8,66	22 854	49,35
	Область	76	3,66	1 087	6,24	728	66,97
канабіоїдів всього	Україна	1 409	2,80	14 333	2,68	4 217	29,42
	Область	14	0,67	156	0,90	41	26,28
інших психоактивних речовин – всього	Україна	5 845	11,61	32 022	5,99	12 031	37,57
	Область	193	9,30	585	3,36	321	54,87
разом	Україна	50 357	100	534 523	100	209 175	39,13
	Область	2 076	100	17 409	100	8 905	51,15

Етіологічна структура розладів психіки та поведінки від вживання психоактивних речовин, 2023 р.

Репродуктивне здоров'я жінок

В 2023 році в Житомирській області було зафіксовано 6 781 пологів та народилося живими в лікарняних закладах 8 833 дітей, що становить відповідно 3,8 % та 3,8 % від кількості пологів і народжених в Україні. Материнська смертність в області становила 0 % від загальноукраїнської (в інтенсивних показниках 0 на 100 000 новонароджених проти 18,37 на 100 000 новонароджених загалом в Україні).

Малюкова смертність дітей у віці до 1 року в області склала 61 випадок (4,54 %) від 1 345 випадків по усій Україні або 8,33 дітей на 1 000 народжених живими проти 7,49 на 1 000 народжених живими загалом по Україні.

Онкологічна захворюваність на найбільш поширені хвороби жіночої репродуктивної сфери в області реєструвалась наступним чином: рак жіночої молочної залози – 375 випадків, рак жіночих статевих органів всіх локалізацій – 496 випадки, в тому числі рак шийки матки – 132 випадків (або відповідно 2,98 %, 4,03 % та 4,45 % від кількості хворих в Україні).

Показник	Україна	Житомирська обл.	%
Пологів всього	178 468	6 781	3,80
Материнська смертність	33	0	0
Абортів всього	42 683	1 567	3,67
Народилось дітей живими в лікарняних закладах	179 611	6 833	3,80
Померло дітей у віці до 1 року	1 345	61	4,54
Захворіло на рак жіночої молочної залози	12 568	375	2,98
Захворіло на рак жіночих статевих органів (всі локалізації)	12 311	496	4,03
В тому числі захворіло на рак шийки матки	2 964	132	4,45

Резюме/рекомендації

Житомирська область задовільно забезпечена медичною інфраструктурою та медичними кадрами (лише частка кількості лікарів дещо менша, ніж частка населення області в структурі населення країни), але тягар на систему громадського здоров'я має відчутну тенденцію до зростання у зв'язку з повномасштабною війною з РФ.

За підсумками пандемії COVID-19 вклад області в загальний показник зареєстрованих випадків цієї інфекції становить 4,08 % та 3,28 % смертей від всіх випадків в Україні, що відповідно в 1,42 рази та 1,14 разів перевищує частку населення області (2,88 %) в структурі населення країни. При цьому летальність в області (1,63 %) дещо менша від летальності в цілому по Україні (2,02 %).

Загалом епідемічна ситуація по COVID-19 може вказувати на мінімально необхідний рівень готовності медичної інфраструктури до пандемічних загроз, але це не заперечує необхідності у подальшому вдосконаленні протипандемічного потенціалу системи громадського здоров'я області.

ДТП та їх наслідки

В 2023 році в Житомирській області було зафіксовано 1 016 ДТП з загиблими та/або травмованими особами (4,3 % від всієї кількості по Україні), в яких травмовано 1338 осіб і загинуло 130 осіб, що становить 4,5 % і 4,3 % відповідно від кількості по Україні.

Всього 256 ДТП зафіксовано із загиблими та/або травмованими пішоходами (3,9 % від всієї кількості по Україні), в яких загинуло 42 та травмовано 235 пішоходів.

Всього 16 ДТП було скоєно з вини пішоходів (2,3 % від всієї кількості по Україні). В цих ДТП загинуло 5 та ще 12 осіб травмовано.



Профіль захворюваності регіону на найпоширеніші, зокрема, респіраторні інфекції (ГРВІ, грип, вітряна віспа, скарлатина) має показники в 1,5–3,5 рази більші, ніж в цілому в Україні, але захворюваність на кишкові інфекції в області була значно меншою, ніж в цілому в Україні. Також й інтенсивність спалахів інфекційних хвороб в Житомирській області помітно відрізнялась від загальної інтенсивності в Україні в кращий бік. Отже, при плануванні в регіоні протиепідемічних та профілактичних заходів щодо найпоширеніших інфекційних хвороб потрібно враховувати строкатість проявів епідемічного процесу та застосовувати диференційований підхід.

В 2023 році в Житомирській області захворюваність на туберкульоз (нові випадки + рецидиви) та смертність від нього були дещо вищими, ніж в цілому в Україні, а захворюваність на ТБ у поєднанні з ВІЛ-інфекцією була 1,54 рази вище, ніж в цілому в Україні. Інші показники соціально значущої інфекційної захворюваності (ВІЛ/СНІД, вірусні гепатити та ІПСШ) в області мають незначне перевищення в порівнянні з Україною або не перевищують загальні показники по країні.

Враховуючи, що в Україні загалом наявні високі показники захворюваності на ці соціально небезпечні інфекційні хвороби, то це вимагає впровадження нових та посилення вже існуючих профілактичних програм для зменшення захворюваності та тягаря соціально значущих інфекцій для населення області.

Як і в переважній більшості областей в Житомирській області необхідні заходи для підвищення охоплення щепленнями дітей, оскільки охоплення по переважній більшості щеплень коливається в межах 74,2–88,4 %.

Близько 21,5 % злоякісних новоутворень в області виявляється на пізніх стадіях, що також потребує вжиття заходів з покращення виявлення онкозахворювань системою охорони здоров'я регіону, оскільки раннє виявлення злоякісних новоутворень збільшує шанси на успішне лікування та збільшує виживання хворих.

Враховуючи те, що серед розладів психіки внаслідок вживання психоактивних речовин в області в

етіологічній структурі хворих переважали особи, які вживали алкоголь (89,5 %), то першочергово необхідним є лікування та реабілітація осіб з психічними та поведінковими розладами внаслідок вживання саме алкоголю.

Зважаючи на те, що материнська смертність в Житомирській області була нульовою, але малюкова смертність дітей у віці до 1 року в області була дещо більше загальноукраїнської (8,33 дітей на 1000 народжених живими проти 7,49 загалом по Україні), то доцільним є інтегрування в діяльність первинної ланки охорони здоров'я послуг з планування сім'ї, антенатального догляду, а також медико-соціальних послуг для підлітків та молоді з використанням принципу «дружнього підходу».

Для зменшення кількості ДТП та травмованих і/або загиблих в них та підвищення безпеки на дорогах потрібна роз'яснювальна робота серед населення та/або проведення інших відповідних заходів.

Список скорочень

ГРВІ	гострі респіраторні вірусні інфекції	ДТП	дорожньо-транспортна пригода
ГКІ	гострі кишкові інфекції	КПК	кір, паротит, краснуха (вакцина)
ТБ	туберкульоз	АКДП	Адсорбована коклюшно-дифтерійно-правцева (вакцина)
ІПСШ	інфекції, що передаються статевим шляхом	БЦЖ	Бацила Кальмета-Жерена (вакцина)
Ніb(ХІБ)	Інфекція, що викликається <i>Haemophilus influenzae type b</i>	ІПВ	Інактивована поліомієлітна вакцина
ВГВ	Вірусний гепатит В	ОПВ	Оральна поліомієлітна вакцина

В даній публікації були використані дані:

Центру громадського здоров'я МОЗ України
 Державної служби статистики України
 Національного канцер-реєстру України
 Департаменту патрульної поліції Національної поліції України
 Державної служби України з питань праці

www.phc.org.ua
www.ukrstat.gov.ua
www.ncru.inf.ua
www.patrolpolice.gov.ua
www.dsp.gov.ua